

การพัฒนาารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*

THE DEVELOPMENT OF THE OBEC MORAL SCHOOL OPERATING MODEL
OF KUSUMAN WITTAYAKHOM SCHOOL THE SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE SAKON NAKHON

ยุพิน อินธิแสง¹

Yuphin Inthisang¹

โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร¹

Kusumanwittayakom School, The Secondary Education Service Area Office Sakon Nakhon¹

Email : somyuphin1325@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม 4) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุณค่า และความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม การดำเนินการโดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม จำนวน 123 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80–1.00 มีค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ระหว่าง 0.85–0.97

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สร้างผู้นำกิจกรรมช่วยขับเคลื่อน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและประเมินผลเพื่อพัฒนา ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุณค่า และความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 3. โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the operational problems of OBEC Moral Schools of Kusumanwittayakom School, 2) to develop an operating model for OBEC Moral Schools of Kusumanwittayakom School, 3) to try out the OBEC Moral Schools Operating Model, 4) to study efficiency, effectiveness, value and satisfaction in using the OBEC Moral School Operating Model of Kusumanwittayakom School. The procedure of the research is initially done by analyzing documents and related research, then the research tools were developed and later evaluated for the quality by five experts. After that, the data was collected from a sample of 123 administrators, teachers and students of Kusumanwittayakom School, drawn by purposive random sampling. Finally, the data was analyzed with SPSS computer program. The instrument used to collect data was a 5-level valuation questionnaire with a validity value between 0.80 - 1.00 and reliability value was between 0.85 - 0.97 using Cronbach's alpha coefficient method.

The results of the research were as follows: The overall operating problems of the OBEC Moral Schools of Kusumanwittayakom School were at a moderate level. 2) The results of the development of the OBEC Moral School Operating Model of Kusumanwittayakom School consisted of 4 components: building leaders, activities assisting the operation, continuous practice, and evaluation for improvement. The evaluation of the efficiency of the model was at a high level. 4) Efficiency, effectiveness, value and satisfaction in using the OBEC Moral School Operating Model of Kusumanwittayakom Schools were at the highest level in all aspects.

Keywords : 1. Model Development 2. OBEC Moral School 3. Kusumanwittayakom School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมที่มีความเจริญด้านเทคโนโลยี และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ มากมาย ส่งผลให้สังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมที่ไร้พรมแดนผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์หลากหลายช่องทาง จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม การใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปเกิดปัญหาความก้าวร้าว ความรุนแรงที่ทวีขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้องจึงส่งผลให้เกิดการละเลยทางด้านศีลธรรมเกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพเกือบทุกด้าน อาทิ คุณภาพคนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากรจำนวนมากน้อยไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญสถานการณ์และสภาพปัญหาของ

ประเทศในปัจจุบัน ที่ประเทศมุ่งพัฒนาปฏิรูปทางการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และทางด้านการเงิน การพัฒนานั้นไม่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกด้านมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุ ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมหลายด้าน การขาดคุณธรรม จริยธรรมภัยคุกคามเด็กนักเรียนและนักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การแข่งขันทางการค้า และระบบเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรก็ส่งผลให้สังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแข่งขันที่รุนแรงเป็นยุคที่มีความเจริญทางวัตถุบุคคลในสังคมมุ่งแข่งขันกันจนละเลยศีลธรรมอันดีงาม เกิดความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคคลในสังคม ให้มีคุณธรรม จริยธรรมภายในจิตใจเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีประโยชน์และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง จึงได้มีการใช้กฎระเบียบข้อบังคับและนโยบายต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้กำหนดหลักการเพื่อให้มีการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงอายุและวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพการหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้งขึ้นเพื่อพระราชทานการศึกษาแก่เด็กทั่วไป และโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามเหตุผลอันสมควร ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้บริหาร และคณะครู ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (สุภรณ์ ยิ่งวรการ, 2557) โดยการดำเนินงานนั้นจะระดมอาสาสมัครจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาช่วยกันดำเนินงานโดยไม่มีค่าตอบแทนในลักษณะปิดทองหลังพระ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีสู่สังคม และการส่งเสริมสนับสนุนรวมทั้งเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม

เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มั่นคงอยู่ในคุณงามความดีพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนเด็กที่มีความประพฤติดีให้ได้รับการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (สมปอง ใจดีเฉย และคณะ, 2557) ซึ่งโครงการดังกล่าว นับเป็นอีกหนึ่งความพยายามของภาคส่วนในสังคมในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาวิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมในสังคม โดยการนำองค์ความรู้การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม (มานพ เกิดเมฆ, 2558) มาใช้กับโรงเรียนที่สำนักงานเลขาธิการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

สถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมพื้นฐาน ทำให้สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนและถาวร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานให้กับเด็กทุกวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ซึ่งจะต้องปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนที่เข้าสู่วัยเรียนให้ได้ตรงตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียนโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนมีความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้น เพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งดังกล่าวมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมุ่งปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ พอเพียง กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม เป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยเข้าร่วมเป็นโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 และได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการคุณธรรม จริยธรรม จัดทำโครงการต่างๆ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการอย่างชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่สมบูรณ์ได้ จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่า การดำเนินงานด้านการปลูกฝังและการพัฒนาส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ยังไม่มีความพร้อมด้านการสร้างความเข้มแข็งของผู้นำและทีมงานที่ดี การวางแผนการดำเนินงานด้านการประสานงานการขับเคลื่อนกิจกรรมคุณธรรม ยังคงไม่มีความชัดเจนทำให้ไม่เป็นไปตามกระบวนการ ที่สำคัญคือการนำเทคนิค รูปแบบ กระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการดำเนินงานไม่มีรูปแบบหรือทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จากปัญหาดังที่กล่าวมาล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการภายในของสถานศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมขึ้น เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการด้านรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
- 2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
- 2.4 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุณค่า และความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3.2 เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสานซึ่งมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบที่ได้มาซึ่งรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารครูและนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,507 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารครูและนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครปีการศึกษา 2564 โดยการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน ครูหัวหน้าระดับ จำนวน 6 คน คณะกรรมการสภานักเรียน จำนวน 15 คน และนักเรียนตัวแทนห้องเรียนละ 2 คน ทั้งหมด 45 ห้องเรียน จำนวน 90 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือ ได้แก่ 1)แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม 2)แบบสอบถามประสิทธิภาพของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม 3)แบบสอบถามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการกิจกรรม/ทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมและ 4)แบบสอบถามของการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ในด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล ด้านคุณค่าและด้านความพึงพอใจผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมจัดประชุมแนะนำรูปแบบแก่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม

และจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการตาม 4 ขั้นตอน ประสานงานเก็บข้อมูลและทดลองใช้รูปแบบกับผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาตามประเมินผลการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการใช้รูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าและความพึงพอใจ ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาตามแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ประเภทผู้ให้ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัญหาของการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัญหาที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษานำผลการประเมินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในปีถัดไปอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการดำเนินงาน การนิเทศการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมรายงานผลอย่างต่อเนื่องผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกรูปแบบและมีความหลากหลาย มุ่งให้นักเรียนและครูสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนางานด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ระบุตามคุณธรรมอัตลักษณ์ คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกครอบคลุมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 13 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจน ครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนปฏิบัติตามแผนงานคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนได้ครบถ้วนทุกกิจกรรม/โครงการ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์/นโยบาย/แผนงาน/กิจกรรม/โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สถานศึกษาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสถานศึกษามีคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ สถานศึกษาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เชิงบวกอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดผู้นำในการดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมทั้งในระดับโรงเรียน ระดับห้องเรียนอย่างชัดเจนสถานศึกษากำหนดกรอบงาน หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจนสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินงานตาม โครงการงานคุณธรรมให้บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สถานศึกษามีการประสานงานด้านการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมร่วมกับทุกฝ่ายในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในการ ขับเคลื่อนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาตั้งแต่การวางแผนงานจนถึงการประเมินผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

นักเรียนและ บุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการงาน /กิจกรรมอย่างเต็มศักยภาพ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการเสริมแรง อย่างเป็นระบบ ในการขับเคลื่อนกระบวนการ พัฒนาและส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรม สถานศึกษากระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียนและ บุคลากรทางการศึกษา แสดงพฤติกรรมเชิงบวก มีความสุข ยิ้ม ไหว้ ทักทายกันถูกต้องตามกาลเทศะ ตามลำดับ

5.2 การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สร้างผู้นำ กิจกรรมช่วยขับเคลื่อน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลเพื่อพัฒนามีผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการนำไปใช้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถวัดและประเมินผลได้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมและรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำไปใช้มีระยะเวลาที่เหมาะสมและอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับชื่อเรื่องรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์และมีคุณค่าในการขับเคลื่อนคุณธรรมรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบชัดเจนและเข้าใจง่าย รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักการและทฤษฎีการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมและรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างองค์ประกอบชัดเจนและน่าสนใจ ตามลำดับ

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมค่ายเยาวชนคนคุณธรรมโครงการพัฒนาจริยคุณ นวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กิจกรรม 10,000 ครูชนคนคุณธรรม กิจกรรมคืนคุณธรรมสู่ห้องเรียน กิจกรรมครอบครัวคุณธรรม กิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืนมีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติทดลองรูปแบบที่นำมาใช้ในครั้งนี้ มีความรู้และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำมาปฏิบัติทดลอง กิจกรรมที่นำมาปฏิบัติทดลองมีขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้ ผลจากการปฏิบัติทดลองมีผลดีต่อการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การปฏิบัติทดลองมีคุณค่าต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และรูปแบบที่ใช้สามารถทำให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตามลำดับ

5.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณค่า และความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมดังนี้

5.4.1 ด้านประสิทธิภาพ พบว่า รูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน รูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่าเหมาะสมกับสถานที่รูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้ รูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน รูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่าเหมาะสมกับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีความเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบรูปแบบที่นำมาทดลองใช้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่า

เหมาะสมกับสื่อและอุปกรณ์ที่นำมาปฏิบัติ และรูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่าเหมาะสมกับงบประมาณที่ต้องใช้ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อและรูปแบบที่นำมาทดลองใช้คุ้มค่าเหมาะสมกับระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.4.2 ด้านประสิทธิผล พบว่า รูปแบบที่นำมาทดลองใช้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและชุมชน รูปแบบที่นำมาทดลองใช้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรมของสถานศึกษา รูปแบบที่นำมาทดลองใช้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ในสถานศึกษา รูปแบบที่นำมาทดลองใช้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และรูปแบบที่นำมาทดลองใช้สามารถปรับปรุงและ พัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.4.3 ด้านคุณค่า พบว่า รูปแบบที่นำมาทดลองใช้ทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม รูปแบบที่นำมาทดลองใช้จำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียน รูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีคุณประโยชน์ต่อครูและบุคลากรในสถานศึกษา รูปแบบที่นำมาทดลองใช้เป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาด้านคุณธรรม และรูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อและมีความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.4.4 ด้านความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจกับผลการจัดกิจกรรมของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ มีความพึงพอใจกับกระบวนการแนวทางหรือวิธีการรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ และมีความพึงพอใจรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สภ.ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า สภาพปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดลำดับแรก คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในปีถัดไปอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการดำเนินงาน การนิเทศการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมรายงานผลอย่างต่อเนื่องผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมทุกรูปแบบและมีความหลากหลาย มุ่งให้นักเรียนและครูสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนางานด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ระบุตามคุณธรรมอัตลักษณ์ คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกครอบคลุมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นลักษณะของงานที่มีรูปแบบเดิมไม่มีความหลากหลาย ไม่กระตุ้นความรู้สึกแปลกใหม่ให้กับผู้ปฏิบัติกิจกรรม ขาดการนิเทศติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ตลอดจนให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและเป็นพี่ปรึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมการขับเคลื่อนคุณธรรมของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งสี่ข้อ เป็นสภาพปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ โนโรยดา มามะ, วุฒิชัย เนียมเทศ และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2561) ได้ทำ

วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศ อาสาติดตามโรงเรียนมีระดับการดำเนินงานสูงกว่าด้านอื่น และด้านการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน มีระดับการดำเนินงานต่ำกว่าด้านอื่นๆ 2) ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาบุคลากรขาดความตระหนักและขาดความร่วมมือ โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามภายใน อีกทั้งขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแกนนำ รวมถึงเครื่องมือการประเมินไม่ชัดเจน และ 3) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามแผนและควรมีการนิเทศติดตามภายในอย่างสม่ำเสมอ

6.2 การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่สร้างผู้นำ กิจกรรมช่วยขับเคลื่อนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลเพื่อพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจาก ได้ยึดแนวคิดหลักการศึกษาแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) ประไพรัตน์ ลำไจ (2557) ชุติมา รักษ์บางแหลม (2558) โนระฉายดา มามะ, วุฒิชัย เนียมเทศ, และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2561) พระมหาภคญาณ กิตติโสภโณ (2562) อมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562) พัชรี ปิยภักดิ์ (2562) มกราพันธ์ จุฑะรสก และศุภกิจ เจริญสุข (2562) ลำพรวน บัวเผียน, สุนทรี ดวงทิพย์ และรัชณี นิธากร (2563) พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก) (2563) สุมาลี ผาสุข (2564) เป็นแนวคิดในการกำหนดตัวแปรของรูปแบบ โดยนำมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ในด้านกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ 2) การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง และ 6) สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ที่มุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมใน โรงเรียนนักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ฝังแน่นติดตัวไปตลอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภคญาณ กิตติโสภโณ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อน โครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อน โครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากรพบว่ามี 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการป้องกัน(Prevention) 2) รูปแบบการปรับปรุง(Improvement) 3) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง(Change) และ 4) รูปแบบการพัฒนา(Development) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา(School) ชุมชน(Community) และผู้ปกครอง(Parent) โดยร่วมกันดำเนินการดังนี้คือ 1) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง 2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนที่มีคุณธรรม

3)ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ 4)เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาร่วมกับ หน่วยงานสถานศึกษา และชุมชน

6.3 การปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาเขต ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่สร้างผู้นำ กิจกรรมช่วยขับเคลื่อนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลเพื่อพัฒนาโดยจัดให้มีกิจกรรมดังนี้กิจกรรมค่ายยุวชนคนคุณธรรมโครงการพัฒนาจริยคุณ นวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กิจกรรม 10,000 ครูชนคนคุณธรรม กิจกรรมคืนคุณธรรมสู่ห้องเรียนกิจกรรมครอบครัวคุณธรรม ผลการทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาเขต พบว่า มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกเป็นรายข้อมีผลการประเมินในระดับมากที่สุดทุกข้อดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติทดลองรูปแบบที่นำมาใช้ในครั้งนี้ มีความรู้และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำมาปฏิบัติทดลอง กิจกรรมที่นำมาปฏิบัติทดลองมีขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้ ผลจากการปฏิบัติทดลองมีผลต่อการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การปฏิบัติทดลองมีคุณค่าต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และรูปแบบที่ใช้สามารถทำให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัชรีย์ ปิยะภักดิ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า 1)กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบที่พัฒนามี ขั้นตอน ได้แก่ 1)ขั้นรับรู้(Perception) 2)ขั้นอภิปราย(Discussion) 3)ขั้นศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) 4)ขั้นสะท้อนคิด (Reflective Thinking) 5)ขั้นสรุป (Conclusion) และ 1)ขั้นประยุกต์ใช้(Application) 2)ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 2.1)นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เจตคติทางคุณธรรมจริยธรรม เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัยและ ความประหยัด หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ2.2)ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

6.4 ผลการศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณค่า และความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาเขตดังนี้

6.4.1 ด้านประสิทธิภาพ รูปแบบที่นำมาทดลองใช้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ใช้คัมภีร์เหมาะสมกับสถานที่ที่มีขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้ คัมภีร์และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน เหมาะสมกับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เหมาะสมกับสื่อและอุปกรณ์ที่นำมาปฏิบัติ และเหมาะสมกับงบประมาณที่ต้องใช้ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบที่สร้างขึ้นมีความชัดเจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ สีสัน พรชัย หนูแก้ว และจิรวรรณ นาคพัฒน์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยเสือ อำเภอดงพิกุล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่พัฒนาขึ้น สามารถเพิ่ม

ประสิทธิภาพด้านการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์และประสพผลสำเร็จโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนารถ เล็กเลอลินธุ์ (2559) กล่าวว่าประสิทธิภาพ หมายถึงการปฏิบัติงานของบุคคลโดยใช้ทรัพยากรขององค์กร ทั้งในเรื่องต้นทุนและเวลาให้น้อยที่สุด โดยได้ผลงานที่มากที่สุดอย่างมีคุณภาพ และเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือระดับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการดำเนินงานที่ประหยัดทั้งงบประมาณระยะเวลา และทรัพยากรต่างๆ นอกจากนี้ เอกภพ พวงประดิษฐ์ (2561) กล่าวว่าประสิทธิภาพหมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีเทคนิควิธีการในการปฏิบัติที่เหมาะสม นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ประสพผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน เกิดความประหยัดและคุ้มค่าในเรื่องการใช้จ่ายเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเวลารวมทั้งผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

6.4.2 ด้านประสิทธิผล พบว่า รูปแบบที่นำมาทดลองใช้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและชุมชน เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรมของสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ในสถานศึกษา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรม และการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรม คุณธรรมที่พัฒนาขึ้นและมีเหตุผลเชิงคุณธรรม หลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมตามเป้าหมายของคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานด้านคุณธรรมบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ พรพิลาศ สุนทรหงส์ (2560) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึงความสามารถขององค์กรในการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายต่างๆ ที่องค์กรได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ ศราวุธ สุขจินดา (2562) กล่าวว่า ประสิทธิผล(Effectiveness) หมายถึง การประเมินการปฏิบัติงานหรือความสามารถในการดำเนินการขององค์กรในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายเชิงปริมาณ เป้าหมายเชิงคุณภาพ หรือมุ่งเน้นที่จุดสิ้นสุดของการดำเนินงานตามตัวชี้วัด (Indicator)

6.4.3 ด้านคุณค่า พบว่ารูปแบบที่นำมาทดลองใช้ทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม จำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนมีคุณประโยชน์ต่อครูและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาด้านคุณธรรม และมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา รักษ์บางแหลม (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา สรุปผลการวิจัยพบว่า การสร้างศรัทธาและนำมาซึ่งการสนับสนุนการบริหารงานที่ดีเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการมี “จริยธรรม” ศรัทธาทำให้เกิดการยอมรับเกิดความร่วมมือ เกิดความ

สมัครใจก่อให้เกิดแนวคิดทางด้านจริยธรรมขึ้นในองค์การเกิดคุณค่า และเหตุผลทางด้านจริยธรรม และจริยธรรม คือ วิธีทางสู่ความสำเร็จในระยะยาวอย่างยั่งยืนนั่นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌวงควิทย์ แสทนทอง (2559) กล่าวว่า คุณค่า คือ สิ่งที่คุณนั้นให้ความสำคัญ อยากมี อยากได้ อยากเป็น อยากทำ หากไม่มีไม่ได้ไม่เป็นจะทำให้กระทบกระเทือนต่อจิตใจ เช่น รู้สึกแยะ รู้สึกไม่ดี รู้สึกผิด หากได้มาจะรู้สึกดี เช่น บางคนไวต่อความรู้สึกในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เห็นไม่ได้ที่ผลประโยชน์ส่วนรวมเสียหาย บางคนไวต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรมเห็นใครไม่ได้รับความยุติธรรมรับไม่ได้ คุณค่าที่แต่ละคนจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่าคุณค่านั้นถูกทำลายได้ด้วยอะไรหรือไม่ เช่น บางคนให้ความสำคัญกับเรื่องยุติธรรม แต่พอมีผลประโยชน์เยอะมาแลกก็ยอมทำลายคุณค่านั้นไป แสดงว่าคุณค่าที่เขาให้น้อยมีระดับน้อยเกินไป ไม่เหมือนกับคนที่เน้นคุณค่าเรื่องสุจริตโปร่งใสตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะเอาอะไรมาแลกเขาก็ไม่ยอมเสียคุณค่าในเรื่องนั้นไปจากชีวิตนี้แหละคือคำว่า "คุณค่า" นอกจากนี้ ชลทิศ อุไรฤกษ์กุล (2562) กล่าวว่าคุณค่า หมายถึง ความคุ้มค่าของผลผลิต บริการ กระบวนการ สินทรัพย์ หรือการใช้งาน เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายและทางเลือกอื่นๆ ส่วนราชการควรพิจารณาคุณค่าเพื่อประเมินประโยชน์ของทางเลือกต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ ค่าใช้จ่าย เช่น คุณค่าที่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับจากผลผลิตและบริการต่างๆ ส่วนราชการ จำเป็นต้องเข้าใจว่าคุณค่าต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มคืออะไร จากนั้นก็ส่งมอบคุณค่าให้แต่ละกลุ่มนั้น

6.4.4 ด้านความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจกับผลการจัดกิจกรรมของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีความพึงพอใจกับกระบวนการ แนวทางหรือวิธีการรูปแบบการ ขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติการ และมีความพึงพอใจรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบเป็นกิจกรรมที่ง่าย ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีความเหมาะสมกับระดับกลุ่มทดลอง และสามารถเห็นผลที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพรัตน์ ลำไจ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าการศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่ามีความต้องการเรียงลำดับดังนี้ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาและด้านการวัดผลประเมินผลความมีวินัยความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผล เชิงจริยธรรมหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสกสิทธิ์ ทองมาก (2560) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เป็น ทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการของบุคคลนั้นได้รับการตอบสนอง แต่หากไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะลดน้อยลงตามลำดับ และแนวคิดของ ศิริญา ศรีคำ (2562) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นความมุ่งมั่นที่จะทำงาน ส่งผลต่อความสำเร็จ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรนำรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไปใช้ในการพัฒนาให้กับโรงเรียนในเครือข่าย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 โรงเรียนมีรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณค่า และความพึงพอใจควรทำให้เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

7.2.2 ควรพัฒนาเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการขับเคลื่อนคุณธรรม (Best Practice) ของสถานศึกษา

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน

7.3.2 ควรศึกษาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันในระดับอายุ และวัยของกลุ่มตัวอย่าง

7.3.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้รูปแบบ เพื่อดูความแตกต่างของการพัฒนาด้านคุณธรรม

8. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ชลทิศ อุไรฤกษ์กุล. (2562). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์ระดับพลเมืองเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ. แพลตฟอร์มถอดความจาก Health literacy as a population strategy for health Promotion: Don NUTBEAM**. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2562. จาก <http://122.154.73.26/data/HL/HLAsPopulationStrategyThai.pdf>

ชุติมา รักษ์บางแหลม (2559). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา**. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 8(1). 173-174.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2559). **บริหารคนบนคุณค่า (Value) ดีกว่าบริหารคนบนหน้าที่ (Responsibility)**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2562. จาก <http://narongwits.com/value-responsibility/>

- โนรอาายดา มามะ, วุฒิชัย เนียมเทศ, และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2561). การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้). *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 29(3). 137-147.
- ประไพรัตน์ ลำไจ. (2557). *รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พรพิลาศ สุนทรหงส์. (2560). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 11(2). 368-379.
- พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก). (2563). รูปแบบการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(1). 15-26.
- พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 8(1). 59-70.
- พัชรี ปิยภักดิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มกราพันธ์ จุฑารส และศุภกรใจ เจริญสุข. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร. *วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ*. 19(4). 179-197.
- มานพ เกิดเมฆ. (2558). *บางมูลนากโมเดล*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2562. จาก <http://www.truelookpanya.com>
- มูลนิธิวุฒิสถิตคุณ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม. (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ลำพรวน บัวเผียน, สุนทรี ดวงทิพย์, และรัชนิกร นิธากร. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(10). 315-332.
- ศราวุธ สุขจินดา. (2562). องค์กรประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *Viridian E-Journal Silpakorn University*. 11(2). 1105-1120.
- ศักดิ์ สีสัน พรชัย หนูแก้ว และจิรวรรณ นาคพัฒน์. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยเสือ อำเภอทองผาภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 16(3). 75-82.
- ศิริญา ศรัค้ำ. (2562). SQ4R กับการพัฒนาการอ่านเพื่อจับใจความ. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 7. 30-31 มีนาคม 2562. 673-680.
- สมปอง ใจดีเฉยและคณะ (2557). *การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล)*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)**. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- สุภรณ์ ยิ่งวรการ. (2557). นานาสาระ: การกิจการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม. **วารสารเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน**. 7(2). 124-128.
- สุมาลี ผาสุข. (2564). **การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต. นครปฐม : มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- เสกสิทธิ์ ทองมาก. (2560). การวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ยื่นวีซ่าประเทศอิตาลีด้วยตัวแบบคุณภาพการบริการ. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 “Local&Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 21 มีนาคม 2560. 421-432.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**. 12(28). 187-196.
- อมรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ: กรณีโรงเรียนบ้านนาแม่ต** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เอกภพ พวงประดิษฐ์. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงพยาบาลพะเยาต่อการจ้างงานภายนอก. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่**. 3(1). 103-118.